

MACMILLAN, 1894—1956
The Official Biography. Vol. 1. London, 1988.
MACMILLAN, 1957—86.
Vol. 2. London, 1989.

A. Horne mint Macmillan hivatalos életrajzírója csaknem 10 éven keresztül hallgatta Macmillan visszaemlékezéseit, követte társalgását. Macmillan arra intette leendő életrajzíróját, hogy arcképén a szemölcsök is jelen legyenek, és valóban ez meg is történt. A két kötet híven tükrözi Macmillan politikai életútjának azt a jellegzetességét, hogy tulajdonképpen élete utolsó harminc évében lett igazán elismert politikus és így — ambíciójának megfelelően — boldogabb ember.

A kötetek együttes megjelenése talán kiegyensúlyozottabb összképet adott volna Horne vállalkozásáról, viszont — terjedelmüknél fogva — nehezebben kezelhető olvasmány lett volna. A két kötet stílusa, szerkezete, a személyiség bemutatásának élessége mindkét kötetben egyenletes.

Macmillan 92 évesen hunyt el, életében hipochondernek számított. Élete 1956-ig terjedő szakaszában sem politikailag, sem személyes életében nem volt kimondottan boldog vagy elégedett, mégis eléggé bölcsen vésszelte át ezeket az évtizedeket. Például 1945-ben jellemző módon meg akart szabadulni stocktoni képviselőségétől, de tudta, hogy ez nem fog neki sikerülni. Ugyanígy szintén sikertelenül igyekezett odahatni, hogy Churchill lemondjon 1953—55-ben. A realitások iránti érzéke mégis egyik szembeütő, bár életének e politikus szakaszában nem méltott vonása volt. Ugyanakkor az arrogancia politikai ellenfeleivel szemben is — szembeütő és nem rokonszenvesen — jelentkezett, Crippset éppen úgy lenézte, mint Molotovot. Az előbbiről gúnyosan állapította meg, milyen nemzet lehet az, amelyik „fish and Cripps világában él” (Közismert angol eledel a 20. században a „fish and chips”, a rántott hal és sült krumpli), Molotovról pedig az volt a benyomása, hogy olyan, mint egy „főkertész vasárnapi ruhában”.

A második kötet átöleli Macmillan 7 hivatali és 23 nyugdíjas — de nem csendes — évét. Macmillan jelenlegi értékelése főleg idős, szinte aggastyán korának eredményeire támaszkodik. Ő volt az egyetlen miniszterelnök azok közül, akik közel 90 évet éltek, aki nagyban profitált öregkorából. Ha Churchill életéből leszámítjuk az utolsó 10—15 évet, akkor is megmarad Churchill jelentősége. Ugyanez áll Gladstone-ra. Macmillan személyiségének jegyei az előbbiekkal ellentétben sikerélményeinek következtében megváltoztak. Az unalmas, visszahúzó, szegletes, néha bántó, középkorú, sikertelen politikusból sikeres államférfi, jó társalgó és saját érdekeinek kitűnő képviselője lett.

Ő volt az első miniszterelnök Angliában Szuiez követően. Az ország ekkor távol állt attól, hogy felfogásában egységes legyen, maga a konzervatív párt sem volt egységes. Macmillan elsődleges célkitűzése az volt, hogy helyreállítsa az angol-amerikai szövetséget. Hiszen Szuiez teljesen egyértelművé tette a konzervatívok számára, hogy Nagy-Britannia nem első számú nagyhatalom: Eisenhower ezt sohasem titkolta vagy próbálta szép szavakkal enyhíteni. Világossá vált mindkettőjük számára és ezt Macmillan követte is, hogy a brit kormány nem fog önálló lépéseket kezdeményezni a világpolitikában anélkül, hogy a Fehér Házzal konzultálna. Horne jól jeleníti meg Eisenhower és Macmillan barátságát, ami visszanyúlt a háborús évekre. Jól jeleníti meg Macmillan és Kennedy kapcsolatát is. Az idős brit államférfi elbűvölte az ifjú Kennedyt, de mégsem annyira, hogy titkos döntéseibe — pl. Kubával kapcsolatban — beavatta volna. A kapcsolat nem az egyenlők kapcsolata volt.

A belpolitika, a gazdaságpolitika Macmillan idején szerencsésnek mutatkozott. Az átlagjövedelem, a produktivitás, a profit nőtt, a konzervatívok jelszava ez lett: „Soha nem volt ilyen jó”, s ez nagyjából igaz is volt, s a toryk győztek 1959-ben. Macmillan ezután igyekezett a védelmi költségeket csökkenteni az eléggé erőteljes saját pártjabeli ellenzékkel szemben, és Afrika dekolonizációjához kezdett. Jól választotta Ian Macleodot gyarmatügyi miniszterévé, aki tisztában volt az afrikai nacionalizmus erősödésével s megszervezte a függetlenségükhöz vezető átalakulásokat.

A szerző gyengéi: gyarmatosító attitűdje, valamint a politikai elemzőképesség hiánya. Érdeme viszont kitűnő humorérzéke, erre egy példát hoz fel a munka egyik ismertetője, s ezzel nagyon egyet lehet érteni. 1985-ben hat volt miniszterelnököt hívtak meg a Downing Street 10-be, hogy megünnepeljék a 250-ik évfordulót. James Callaghan volt Labour miniszterelnök feltette a kérdést, vajon hogyan lehetne általánosan jellemezni a volt miniszterelnököket? Mire Macmillan azonnali válasza ez volt: „Az elvek hiánya megfélelne?”